

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק הסניגוריה הציבורית (תיקון – ליווי משפטי בשפת החשוד או הנאשם), התשע"ו-2016

מבוא

המשפט הפלילי מכיר בחשיבות ההבנה של התהליך המשפטי על ידי כל המשתתפים בו, ובפרט על ידי החשוד או הנאשם. נכון להיום, החוק מגן על זכותם להבין את ההליך המשפטי, הן בעת החקירה הן בעת המשפט, אך יש לקונה בכל הקשור לסניגוריה הציבורית, המייצגת חשודים ונאשמים שידם אינה משגת לשכור שירותים משפטיים. נוצר מצב אבסורדי שבו עורך דין מייצג חשוד או נאשם, אך אינם מבינים איש שפת רעהו. הצעת החוק נועדה לעגן בחוק את זכותו של נאשם או חשוד לייצוג על ידי עורך דין הדובר את שפתו. נייר עמדה זה מבקש לבחון את נקודת המבט היהודית בסוגיה זו.

מבט יהודי

- א. **חשיבות הבנת דברי הצדדים באופן בלתי אמצעי:** במשפט העברי, תפקידו של השופט אינו רק לנהל את הדיון, אלא להגיע בעצמו לחקר האמת (השיטה האינקוויזיטורית). מסיבה זו, הלכה היא שבית הדין חייב להבין את לשונם של העדים ובעלי הדין, ואסור לו להשתמש במתורגמן לכתחילה (שולחן ערוך, חושן משפט, סימן יז, סעיף ו), כדי שיבין השופט בעצמו את דברי בעלי הדין והעדים, "דיותר יוכל להתברר האמת כששומע מפי בעלי דינין והעדים עצמן" (סמ"ע, שם, ס"ק יד). יחד עם זאת, אם השופט אינו מבין את לשונם של בעלי הדין, מותר לו להסתייע במתורגמן (סמ"ע שם).
- ב. **ההסתייעות בעורכי דין בבתי הדין:** כאמור לעיל, במשפט העברי, השופט הוא האחראי לברר את העובדות, ועל כן העמדה המסורתית במשפט העברי היא שרצוי שלא להסתייע בעורכי דין לייצוג הצדדים, ובמיוחד הנתבע (שולחן ערוך, חושן משפט, סימן קכד). יחד עם זאת, בפועל, המנהג המקובל בעם ישראל זה כמאתיים שנה למנות לשני בעלי הדין טוענים שיטענו עבורם בבית הדין.¹
- ג. **הגנה על הצד החלש בבית הדין:** אחת החובות המוטלות על בית הדין היא לאפשר לכל אחד מן הצדדים להשמיע את טענותיו במלואן בלי להרגיש נחיתות כלפי הצד השני: "איזהו צדק המשפט? זו השוויית שני הבעלי דינים בכל דבר... ולא יסבירו פנים לאחד וידבר לו רכות, וירע פניו לאחר וידבר לו קשות" (שולחן ערוך, חושן משפט, סימן יז, סעיף א). על כן, כשיש לאחד הצדדים עורך דין, יש להשתדל לדאוג שגם לצד השני יהיה עורך דין, כדי שיהיה לשני הצדדים ייצוג דומה בבית הדין, כמו שעושים היום באמצעות הסניגוריה הציבורית.²
- ד. **הסתייעות במתורגמנים במימון הקופה הציבורית.** מן השיקולים שהזכרנו בעניין מינוי עורכי דין, יש להקפיד שיוכל כל אחד מן הצדדים להשמיע את טענותיו בבהירות לפני בית הדין. על כן, אם הוא זקוק לעורך דין הדובר את שפתו, יש לאפשר לו זאת.

לסיכום: רבני "צהר" תומכים בהצעה לאפשר לכל מי שמשתמש בשירותי הסניגוריה הציבורית להסתייע בעורך דין המדבר בשפתו כדי לנהוג על פי הכלל המקראי "בצדק תשפוט עמיתך" (ויקרא יט, טו), כיוון שמשפט צדק הוא משפט ששני הצדדים מקבלים בו הזדמנות שווה להשמיע את טענותיהם בבית הדין.

---

¹ ראו מאמרו של הרב יואב שטרנברג, "שימוש בפרקליטים בבתי הדין לממונות" תחומין כט (תשס"ט), עמ' 204-206.

² ונאמר שם בשולחן ערוך: "אם היה אחד מהם מלובש בגדים יקרים והשני מלובש בגדים בזויים, אומרים למכובד: או הלבישהו כמותך או לבוש כמוהו". על כן, אם אחד מן הצדדים מסתייע בפרקליט, ראוי להתאמץ לאפשר גם לצד השני לקבל ייצוג. בפועל, קשה מאוד להבטיח שיהיה לשני הצדדים ייצוג זהה, אבל צריך לעשות את המאמץ להשוותם זה לזה.